

Marijan DOVIĆ, Jón Karl HELGASON
**National Poets, Cultural Saints. Canonization and
Commemorative Cults of Writers in Europe.**
Leiden: Brill, 2017.

La literatura catalana com a aspecte o apartat significatiu dels Estudis Catalans s'integra cada vegada més (i més confortablement) en els discursos acadèmics internacionals sobre literatura i cultura, allò que en altres indrets anomenarien estudis de la cultura. De fa anys, el professor Joep Leerssen col·labora, per exemple, amb la Societat Verdaguer i amb estudiosos del segle XIX català i de la Renaixença, i Itamar Even-Zohar ha estat traduït (a *Els Marges*) i convidat a diversos seminaris a la UPF, a la URV i a la UOC. Leerssen, editor de la sèrie on apareix el llibre ressenyat, és un dels referents intel·lectuals de l'especialista en nacionalisme cultural eslovè Marijan Dović (professor associat al ZRC SAZU, l'Institut Eslovè de Literatura i Estudis Literaris, deixeble de l'investigador Marko Juvan) i del professor Jón Karl Helgason (del Departament d'Islandès i Estudis Culturals Comparats de la Universitat d'Islàndia; *L'Espill* en publicà en català l'assaig «El paper dels sants culturals en els estats-nació europeus»), estudiós de la pervivència contemporània de les sagues medievals i el seu imaginari en productes culturals, proverbis, noms de llocs o marques comercials. Eslovènia, Islàndia i Catalunya, sí: no en va Milan Kundera escriure a *El teló*: «Penso en Islàndia. Al segle XIII i al segle XIV una obra literària de milers de pàgines hi va néixer: les sagues. Ni els francesos ni els anglesos no van crear en aquella època una obra comparable en la seva llengua nacional! Meditem bé el que això significa: el primer gran tresor de la prosa d'Europa va ser creat al país més petit, un país que avui té menys de tres-cents mil habitants».

Els professors Marijan Dović i Jón Karl Helgason acaben de publicar a la sèrie «National Cultivation of Culture» de l'editorial Brill *National Poets, Cultural Saints. Canonization and Commemorative Cults of Writers in Europe*, una «exploració de com alguns artistes, escriptors i poetes han esdevingut a Europa figures majors de la memòria cultural», replicant en certa forma el paper (i el procés per assolir-lo) que abans es reservava als reis i als sants. El llibre està dividit en dues parts complementàries: a la primera, titulada «Cap a una teoria de la santedat cultural», es planteja la importància de la memòria pública i el vincle, en el segle XIX, entre nacionalisme, cultura i la nova religió civil, i com tot plegat cristal·litza de forma exemplar en la commemoració i canonització d'alguns escriptors que passaran a ser considerats «nacionals». Al capítol 3, a més, es proposa un model dinàmic per a l'estudi de la canonització dels anomenats «sants culturals», basat en el procés per a la santificació seguit pel cristianisme, amb la proposta dels apartats de *Vita* (subdividit en *per-*

sona, aenigma, opera i acta, vinculats tots a la potencialitat per a la canonització de l'individu en qüestió), *Cultus* (reliquies, memorialis –llocs, dies, cerimònies–, corpus escrit, disseminació) i *Effectus* (sobre el ressò social a llarg termini: presència en l'imaginari o els processos col·lectius, permanència en la comunitat). A la segona part del llibre es presenten els estudis de cas de dos poetes nacionals ubicats tots dos a la perifèria europea: el gran escriptor romàntic eslovè France Prešeren (1800-1849), paradigma del que els autors anomenen sant cultural, i el poeta i nacionalista islandès Jónas Hallgrímsson (1807-1845) i l'apassionant història dels reintegradors de les seves despulles i postul·ladors de la seva canonització. Tot plegat està profusament i eficaçment il·lustrat amb mapes, esquemes i imatges d'època.

L'estudi de les figures dels poetes o autors nacionals a la llum de la dels herois nacionals i en el context de la nova religiositat secular (estatal) del segle XIX aporta una nova perspectiva tant al tema de la canonicitat com al de la institucionalització de les diverses literatures nacionals. En aquest sentit, tot desenvolupant una perspectiva que podríem anomenar postestructuralista, a la recerca de descriure pautes i identificar models, deixem constància que els professors Dović i Helgason tenen en preparació un nou volum conjunt (*Great Immortality. Studies on European Cultural Sainthood*, també a Brill) on coordinen un ampli ventall d'especialistes que plantegen els principals casos de «sants culturals» a les diverses literatures occidentals, inclòs Jacint Verdaguer.

National Poets, Cultural Saints és sens dubte una peça d'interès per a estudiosos de la cultura i del paper dels escriptors en la societat contemporània o moderna que neix amb el romanticisme, la revolució industrial i els estats-nació europeus, i aporta un grapat de bones idees per afegir a i articular amb les nostres visions de la Renaixença, del sistema literari català contemporani i de la conformació dels discursos sobre la identitat cultural col·lectiva.

Jaume Subirana Ortín
Universitat Oberta de Catalunya